

„Užgesę žiburiai“

Užgesę žiburiai. Biografijų ir nekrologų rinkinys. Parašė prel. Aleksandras Dambrauskas Jakštas, Lietuvos universiteto garbės profesorius, Lietuvių katalikų mokslo akademijos pirmininkas. Redagavo ir jo 70 metų sukakties paminėjimą pridėjo dr-as J. Tumas, L. kat. mokslo akademijos narys. Lietuvių kat. mokslo akademijos leidinys Nr. 1. Kaunas, 1930 m. 302 p., 10 lt.

Ilgį knygos, autoriaus, redaktoriaus titulai iš karto parodo tris dalykus, į kuriuos kreiptina būtų akis.

1. Tai pirmas L. katalikų mokslo akademijos leidinys. Kas ji, ta Akademija, platesnė visuomenė maža tebuvo gir-dėjusi, nors Akademija susikūrus jau 1922 m., nors turi jau antrą pirmininką — abudu lygiai plačiai žinomus Lietuvoj mokslininkus, dvasininkus — pirmiau arkiv. Skvirecką, dabar prel. Dambrauską. Garsiau Akademijos vardas buvo paskelbtas prieš kelerius metus, kada ji ėmėsi sudaryti Įžymybių žodyną. Dabar jos vardas vėl garsiau kartojamas, kada kalbama apie lietuvišką enciklopediją. Šiaip jos darbas reiškias tylomis: dirba pati mokslo darbą, ar stengias sudaryti moralines bei materialines sąlygas kitų mokslui. — Ši įstaiga, matyt, verta daugiau dėmesio, nekaip kad apie ją galėtum spėti iš garso.

2 . Jakštui Dambrauskui sukako jau 70 metų! Tam Jakštui, kurio rolę lietuvių kultūros istorijoj J. Tumas leidžia

lygiomis su Basanavičium, pats tiksliai pastebėdamas, kad Dambrauskas būdavo kartais net gyvesnis mūsų visuomenės nervas.

Jau minėjom dvejas jo sukaktuves. Šiais metais gaunam pagerbti jį trečiu atveju (gimė 1860 m. rugpjūčio 27 d.). Tai proga, ypačiai mokykloms, pasidomėti Dambrausko misija mūsų tautos atsigaivelėjime. Metas būtų pagerbti jubilias ir ne tik gėlėmis, publicistikos straipsniais, bet ir kritišku jo darbų įvertinimu; įvertinimu jo publicistikos, mokslo darbų, ypačiai literatūros kritikos, kur jis buvo tikras dienos „druska“.

Didieji Vytauto metai, dideji Augustino metai negali mums nustelbti Jakšto, taip pat didžio mūsų tautiško pakilimo žmogaus.

3 . Pirmas paminėjimo žingsnis padarytas Kat. mokslo akademijos šiuo leidiniu. Čia surinkta eilė jubiliaso ilgesnių ar trumpesnių straipsnių — biografijų, išmėtytų įvairiuose žurnaluose (*Draugijoj, Tautoj ir žody, Ganytojų, Ateity, Tiesos kely, Žinyčioj...*). Tai vis mūsų tautos ar pasaulio žiburiai: literatai, mokslininkai, žmonių dvasios ganytojai. Žiburiai, bet jau užgesę. Tik Vaižgantas, pats Jubiliasas ir dar vienas — neužgesę. Neužgesę ir fiziškai ir kūrybiškai.

Tie *Žiburiai* čia suskirstyti dviem dalim: lietuviai ir kita-taučiai. Pirmųjų 22, antrųjų 14. Vienų biografijos yra plačios (monografijos) — Pietario, Geručio, Kaupo, Solovjovo, kitų — trumpesnės; kai kurių tik dienraštiškas mirimo ar sukaktuvių trumputis paminėjimas.

Šis rinkinys yra nelyginant tolimesnė eilė tų recenzijų, kurios yra surinktos pirmuose dviejuose tomuose. Tik anuose liečiama kūryba, o čionai — asmenys, kūrėjai. Knyga svarbi mūsų kultūros, iš dalies ir literatūros istorijai. (Pietaris...).